

Китоби Дониёл — Яксаду шасту нухум

Кушодани риштаҳои нубувватӣ: Дарки рамзшиносии «Қалъа» дар Дониёл

Jeff Pippenger

2024-03-31

Ояти даҳуми боби ёздаҳуми Дониёл паёми дохилӣ ва хориҷиро бо вожаи «қалъа» ба ҳам мепайвандад. Иртиботе ки он бо пешгуи шасту панҷсолаи Ишаё барқарор мекунад, «қалъа»-и пешгуи хориҷиро ҳамчун Русия муайян месозад, ва «қалъа»-и дохилии маъбадро низ, ки Масеҳ дар айнаи ҳамон таърих барпо мекунад. Қалъаи хориҷӣ, ки дар ояти сию як зикр шудааст ва ҳамчун «мақдиси қувват» муайян гардидааст, подшоҳ ё подшоҳии заминиро ифода менамояд. Қалъаи дохилӣ, ё мақдиси дохилии қувват, ҳамон маъбадест, ки Паёмовари Аҳд онро дар чихилу шаш сол барпо мекунад.

Дар Муқаддастарин Ҷои он маъбад (қалъа), Худо дар ҷойҳои осмонӣ нишастааст.

Дар китоби Дониёл ду калимаи ибронӣ ҳар ду ба «мақдас» тарҷума шудаанд. Яке «miqdash» аст, ва дигаре «qodesh». «Miqdash» метавонад мақдаси бутпарастиро, ё мақдаси Худоро, ё ҳатто як қалъаро ифода намояд. «Qodesh» бошад, дар Китоби Муқаддас танҳо барои ифода кардани мақдаси Худо истифода мешавад. «Мақдас» (miqdash)-и қувват (қалъа), дар ояти сию якуми боби ёздаҳуми Дониёл, ҳамчун «мақдаси қувват» тарҷума шудааст, ва калимаи ибронӣ, ки дар он ҷо ба «мақдас» тарҷума шудааст, «miqdash» мебошад, ки он шаҳри Румро ифода мекунад, ки рамзи қудрати Рум дар таърихи ҳам Руми бутпараст ва ҳам Руми папагӣ мебошад. Дониёл ин ду калимаи иброниро бо бисёр эҳтиёткорӣ ба кор бурдааст. Дар оятҳои, ки сутуни марказии Адвентизм мебошанд, мо калимаи «мақдас»-ро меёбем.

Пас шунидам, ки яке аз муқаддасон сухан мегуфт; ва муқаддаси дигар ба он муқаддасе, ки сухан мегуфт, гуфт: «То кай ин рӯё дар бораи қурбонии доимӣ ва исёни вайронгар хоҳад буд, то ки ҳам қудсгоҳ ва ҳам лашкар поймол гарданд?» Ва ӯ ба ман гуфт: «То ду ҳазору сесад рӯз; пас аз он қудсгоҳ пок хоҳад шуд». Дониёл 8:13, 14.

Калимаи ибронӣ, ки дар ҳар ду оят ба сурати «мақдасгоҳ» тарҷума шудааст, «qodesh» мебошад ва танҳо барои ифода кардани мақдасгоҳи Худо ба кор меравад. Дар ояти ёздаҳум, ки Руми бутпараст ва ба таври мушаххас маъбади Пантеонро дар Шаҳри Рум муайян мекунад, мо калимаи «мақдасгоҳ»-ро меёбем, аммо дар он оят ин калимаи ибронӣ «miqdash» аст.

Бале, ӯ худро ҳатто то Сарвари лашкар бузург сохт, ва ба воситаи ӯ қурбонии ҳаррӯза бардошта шуд, ва макони қудсгоҳи ӯ вайрон карда шуд. Дониёл 8:11.

«Мақдис»-и «қувват» дар ояти сию якуми Дониёл ёздаҳон калимаи ибронии «miqdash» аст, ва он дар иртибот бо калимаи ибронии меояд, ки дар оятҳои ҳафтум ва даҳуми боби ёздаҳон ба «қалъа» тарҷума шудааст. Дар ояти ҳафтум подшоҳи ҷануб рост ба шаҳри Рум даромада,

подшоҳи шимолро асир гирифт, зеро ӯ ба қалъаи вай дохил шуд; аммо дар ояти даҳум подшоҳи шимол танҳо «то» назди «қалъа» меравад, зеро ӯ дар сарҳади миёни подшоҳии худ ва Миср бозистод. Ояти баъдӣ маҳз ба сарҳади Рофиё мурочиат мекард. «Мақдис»-и «қувват» дар ояти сию якум ҳамон «miqdash»-и «қалъа» мебошад.

Чанги сарҳадӣ дар Рафия чанги сарҳадиро дар Украина ба таври намунавӣ ифода мекунад. Он таърихи нубувватӣ бо дарки он шинохта мешавад, ки «сар» подшоҳӣ ё подшоҳ аст; он қалъаи қуввати ӯст, аммо нубувват ба ҳақиқати дохилӣ ва хориҷӣ мурочиат мекунад. «Мақбараи қувват» барои хатти хориҷӣ бо муқаддасгоҳи «miqdash» ифода шудааст, ва муқаддасгоҳи қувват барои хатти дохилӣ бо муқаддасгоҳи «qodesh» ифода шудааст.

Солҳои 1844 то 1863 хатти таърихи пешгӯёнаеро ифода мекунанд, ки муҳргузорию саду чилу чор ҳазорро нишон медиҳад. Ду ҳазору панҷсаду бист соли парокандагӣ бар зидди подшоҳии шимолӣ дар соли 1798 ба анҷом расид, ва ҳамон хатти ду ҳазору панҷсаду бистсола бар зидди подшоҳии ҷанубӣ дар соли 1844 ба поён расид. Ин ду хат табиати поёнии инсоният ва табиати олии инсониятро намоёндагӣ мекунанд. Табиате, ки поёнӣ аст ва бо подшоҳии шимолӣ ифода мешавад, ҷисм аст, ва табиати олій сар аст. Сар пойтахти подшоҳист, ва он подшоҳ аст. Барои ин тасвир Масеҳ Яхудо, яъне подшоҳии ҷанубиро, баргузид, то Номи Худро дар он ҷо қарор диҳад, ва шаҳри пойтахт Ерусалим аст. Ерусалим ҷоест, ки қудсгоҳи ҳақиқии қувват дар он ҷойгир аст, ва дар он қудсгоҳ толори тахт барои подшоҳе ҳаст, ки сар аст.

«Ҳафт замон»-и Ибодот бисту шаш ҳақиқати ниҳони мӯҳргузур дар соли 1856 буд, ки мақсад аз он қувват бахшидан ба як парчам буд, то қор ба анҷом расад. Аз соли 1844 то 1863, Масеҳ қасд дошт Илоҳияти Худро бо инсоният барои абадиёт муттаҳид созад, аммо инсоният исён кард.

Ӯ дар он вақт қодир набуд, ки табиати поёнии инсонро дигаргун созад, зеро ин ҳодиса дар омадани дуҷуми Ӯ ба вуқӯъ меояд. Пас Ӯ табиати олии инсонро ба сурати Худ табдил хоҳад дод, ба воситаи пайвастании сари инсоният бо сари Илоҳият. Сар пойтахти подшоҳӣ буд. Сар подшоҳ буд, ва ҳангоме ки Масеҳ он дигаргунсозии Илоҳиятро, ки бо инсоният муттаҳид мегардад, ба амал меоварад, Ӯ сари ҳам инсоният ва ҳам Илоҳиятро дар муқаддасгоҳи Уршалим, дар Қудси Қудсҳо, ки дар он ҷо Масеҳ бо Падари Худ нишастааст, ба ҳам мепайвандад.

Ба ҳар кӣ ғолиб ояд, ато хоҳам кард, ки бо Ман бар тахти Ман бинишинад, чунон ки Ман низ ғолиб омадам ва бо Падари Худ бар тахти Ӯ нишастаам. Ҳар кӣ гӯш дорад, бишнавад, ки Рӯҳ ба калисоҳо ҷӣ меғӯяд. Ваҳй 3:21, 22.

Масеҳ ваъда медиҳад, ки онҳое (лоудикиён), ки, чунон ки Ӯ ғолиб омад, ғолиб оянд (ва филиделфиён гарданд), бо Ӯ дар ҷойҳои осмонӣ хоҳанд нишаст.

ки Ӯро дар Масеҳ ба амал овард, ҳангоме ки Ӯро аз мурдагон эҳё намуд ва дар осмонҳо ба дасти ростии Худ нишонд, ... ва моро низ бо Ӯ якҷо эҳё кард ва дар ҷойҳои осмонӣ дар Масеҳ Исо якҷо нишонд. Эфсӯсиён 1:20; 2:6.

Ҳамроҳ шудани ду ҷӯби Ҳизқиёл (инсоният бо Илоҳият) дар муқаддасгоҳи қуввати Худо (qodesh) анҷом меёбад, маҳз дар ҳамон вақте ки қалъаи қувват (miqdash) ҳамчун калиди набавӣ шинохта мешавад, ки ҳар ду хатти дохилӣ ва хориҷии набувватро ба ҳам мепайвандад, ки Ҷабраил омада буд, то Дониёлро фаҳмонад дар бораи он чи бар сари қавми Худо дар вақти мӯҳргузории яксаду чихилу чор ҳазор хоҳад омад. Масеҳ меҳост ин корро дар таърихи миллерӣ анҷом диҳад, аммо ин кор бо исёни соли 1863 барҳам дода шуд; вале таърихи аз 1844 то 1863 ҳамоно ҳамчун хатте боқӣ мемонад, ки он кори кӯшишшуда ۱ тасвир мекунад.

Ояти даҳуми боби ёздаҳуми Дониёл калиди дарки паёми дохилӣ ва берунии оятҳои ёздаҳ то понздаҳумро дар бар мегирад, ки дар соли 2014 ба таърихи нубуввати мо ворид гардиданд. Ояти даҳум соли 1989-ро муайян мекунад, ки он замони интиҳо дар ҷунбиши ислоҳоти яксаду чилу чаҳор ҳазор аст, аммо ҳамчунин он калидери низ дар бар дорад, ки имкон медиҳад соли 2014 ҳамчун нишонаи роҳ дар таърихи мӯҳргузорӣ шинохта шавад.

Дар 22 октябри соли 1844 Пайғомбари Аҳд ногаҳон ба маъбаде омад, ки Худи Ё онро барпо карда буд. Ин нишона 11 сентябри соли 2001-ро тимсол мекунад, вақте ки фариштаи сеюм боз омад ва карнаии ҳафтум боз ба садо даромад. Сипас таърихи солҳои 1840 то 1844 низ мебоист такрор мешуд, зеро фариштае, ки 11 августи соли 1840 нозил шуд, ҷуз Исои Масеҳ шахсияти камтаре набуд, ва кори Ё ин буд, ки заминро бо ҷалоли Худ равшан созад.

Солҳои 1840 то 1844 ҳамчунин давраи аз 11 сентябри 2001 то қонуни якшанбеи ба зудӣ омадари ифода мекунад, ҷунон ки солҳои 1844 то 1863 низ давраи аз 11 сентябри 2001 то қонуни якшанбеи ба зудӣ омадари ифода менамояд. Хоҳар Уайт таърихи соли 1844-ро бо таърихи салиб мутобиқ месозад, ва салиб тақсимшавии ду таърихи сесолаҷунимари ифода мекунад, ки ҳар ду бо ҳамдигар мутобиқат доранд. Салиб собит месозад, ки таърихи пешин, ки аз соли 1840 оғоз ёфта дар соли 1844 анҷом меёбад, ва таърихи баъдӣ то соли 1863, ду таърихи мувозӣ мебошанд, ки ҳар ду давраи мӯҳргузориро ифода мекунанд.

Хати аввал аз соли 1840 то 1844 пирӯзии адвентистони Филадельфияро ифода мекунад; хати дигар аз соли 1844 то 1863 нокомии адвентистони Лаодикияро ифода менамояд. Ҳар ду табақа дар боби даҳуми китоби Дониёл нишон дода шудаанд, зеро Дониёл, ки бокираҳои донои пирӯзмандро дар вақти муҳргузории яксаду чихилу чор ҳазор намоёндагӣ мекард, рӯёро дид, аммо онҳое ки бо ӯ буданд, аз рӯё гурехтанд.

Ва дар рӯзи бисту чоруми моҳи аввал, ҳангоме ки ман дар канори дарёи бузург, яъне Ҳиддақал, будам, чашмони худро боло карда, назар андохтам, ва инак, марде муайяне, ки либоси катонӣ дар бар дошт ва камараш бо тиллои ноби Ёфоз баста шуда буд. Баданаш низ мисли забарҷад буд, ва рӯяш ҷун намуди барқ, ва чашмонаш мисли чароғҳои оташ, ва бозувону пойҳояш ба ранги мисли мисини сайқалёфта, ва овози суханонаш мисли овози анбӯҳи мардум буд. Ва танҳо ман, Дониёл, ин рӯёро дидам; зеро мардоне ки бо ман буданд, рӯёро надиданд; лекин ларзиши азиме бар онҳо афтод, ба тавре ки гурехта рафтанд, то худро пинҳон кунанд. Дониёл 10:4–7.

Дар боби ҳафтуми Дониёл, пас аз он ки Дониёл рӯёи ваҳшиёни даррандаро дид, Ҷабраил омад, то рӯёро шарҳ диҳад.

Ман, Дониёл, дар рӯҳи худ андаруни ҷисмам ғамгин шудам, ва рӯёҳои сари ман маро музтариб гардониданд. Ба яке аз ҳозирон наздик шудам, ва аз ӯ ҳақиқати ҳамаи инро пурсидам. Пас ӯ ба ман гуфт ва таъбири ин чизҳоро ба ман маълум сохт. Дониёл 7:15, 16.

Дар боби ҳаштуми Дониёл, пас аз он ки Дониёл рӯёи ҳайвоноти муқаддасро дида буд, Ҷабраил омад, то он рӯёро шарҳ диҳад.

Ва чунин воқеъ шуд: ҳангоме ки ман, яъне ман Дониёл, рӯёро дидам ва дар талаби маънои он будам, инак, пеши ман касе истод, ки ба намуди одам буд. Ва ман овози одамиро аз миёни соҳилҳои Ёлой шунидам, ки нидо карда, гуфт: «Эй Ҷабраил, ин шахсро водор намо, то рӯёро бифаҳмад». Дониёл 8:15, 16.

Дар боби нӯҳуми Дониёл, баъд аз он ки Дониёл шумораи солҳоро, ки Ирмиё муайян карда буд ва дар навиштаҳои Мусо ҳам ҳамчун лаънат ва ҳам ҳамчун қасами Худо ифода ёфта буданд, дарк намуд, Ҷабраил омад, то рӯёро шарҳ диҳад.

Ва ҳангоме ки ман суҳан мегуфтам, ва дуо мекардем, ва гуноҳи худро ва гуноҳи қавми худ Исроилро эътироф менамудам, ва илтиҷои худро назди Худованд Худои ман барои кӯҳи муқаддаси Худои худ пешкаш мекардам; оре, ҳангоме ки ман дар дуо суҳан мегуфтам, ҳамон мард Ҷабраил, ки ўро дар рӯёи аввал дида будам, бо парвози тез расида, тақрибан дар вақти қурбонии шом ба ман расид. Ва ӯ маро огоҳонид, ва бо ман суҳан гуфт, ва гуфт: «Эй Дониёл, акнун ман омадам, то ба ту ҳикмат ва фаҳм бидиҳам». Дониёл 9:20–22.

Аз ин рӯ, бар пояи се шохид, ки ҳама аз китоби Дониёланд, ҳангоме ки Ҷабраил дар боби даҳум ба Дониёл мегӯяд, ки омадааст то Дониёлро бифаҳмонад, ки дар айёми охир ба сари қавми Худо чӣ хоҳад омад, Ҷабраил он рӯёи сабабсози муаннас — «тагаһ»-ро, ки Дониёл дида буд ва синфи дигарион аз он гурехта буданд, тафсир мекунад.

Ва ҳоло омадам, то ба ту бифаҳмонам, ки дар айёми охир бар қавми ту чӣ воқеъ хоҳад шуд; зеро ин рӯёи ҳанӯз барои рӯзҳои бисёр аст. Дониёл 10:14.

Рӯёе ки Дониёл дида буд ва боиси ҷудоии имондорон гардид, ҳамон рӯёи зуҳури Масеҳ буд, рӯёи ду ҳазору сесад сол; аммо он ифодаи занонаи он рӯё буд. Фаҳмиши рӯёи зуҳури ногаҳонии Масеҳ ҳамчун Паёмбари Аҳд буд, ки Дониёлро (ва онҳоро, ки Дониёл намоёндагӣ мекунад) ба симои Масеҳ дигаргун сохт. Он чи ки «дар айёми охир ба қавми Худо воқеъ мешавад», ба воситаи таърихи миллеритҳо аз соли 1840 то 1844, инчунин ба воситаи миллеритҳо аз соли 1844 то 1863 муаррифӣ мегардад. Як гурӯҳ аз он рӯё дар исён мегурезад, ва гурӯҳи дигар бо имон аз паси Масеҳ ба Қудси қудсҳо меравад, то ки бо Ё дар ҷойҳои осмонӣ нишинад.

Вале ҳангоме ки Ҷабраил рӯёро, ки дар он халки рӯзҳои охири Худо ба сурати Масеҳ дигаргун гардонда мешаванд, тафсир мекунад, ӯ таърихи зоҳирии ҷаҳонро баён месозад.

Рӯёи Дониёл дар бораи Масеҳ аз ҷониби Ҷабраил ҳамчун таърихи зоҳирии замони муҳригузори яксаду чилу чор ҳазор тафсир карда шуд. Ҳангоме ки дар тафсири Ҷабраил ба таърихи 11 сентябри соли 2001 расида мешавад, он таърихе ки ҳамчун пешгузашта ба қонуни рӯзи якшанбеи ояти шонздаҳ таъкид мегардад, танҳо бо калиди фаҳмише шинохта мешавад, ки дар ояти даҳум ҳамчун «қалъа» муаррифӣ шудааст. Дар 11 сентябри соли 2001 таъсири ҳар як рӯё чун чархҳо дар миёни чархҳо ба зухур оғоз кард.

Ва каломии Худованд бар ман нозил шуда, гуфт: «Эй писари одам, ин ҷӣ масалест, ки шумо дар замини Исроил доред ва мегӯед: “Рӯзҳо тӯл мекашанд, ва ҳар рӯё ботил мегардад”? Пас ба онҳо бигӯ: Ҳамин тавр Худованд Худо мегӯяд: “Ман ин масалро аз байн хоҳам бурд, ва дигар онро дар Исроил ҳамчун масал ба қор нахоҳанд бурд; балки ба онҳо бигӯ: ‘Рӯзҳо наздиканд, ва анҷоми ҳар рӯё низ.’ Зеро дигар дар миёни хонадони Исроил ҳеҷ рӯёи ботил ва ҳеҷ фолбинии хушомадгӯна нахоҳад буд. Зеро Ман Худованд ҳастам: суҳан хоҳам гуфт, ва каломе ки Ман мегӯям, ба вуқӯ хоҳад пайваست; дигар ба таъхир нахоҳад афтод. Зеро дар рӯзгори шумо, эй хонадони саркаш, Ман каломро хоҳам гуфт ва онро ба иҷро хоҳам расонд», мегӯяд Худованд Худо». Боз каломии Худованд бар ман нозил шуда, гуфт: «Эй писари одам, инак, аҳли хонадони Исроил мегӯянд: “Рӯёе ки ӯ мебинанд, барои рӯзҳои бисёр баъд аст, ва ӯ дар бораи замони дур нубувват мекунад”. Пас ба онҳо бигӯ: “Ҳамин тавр Худованд Худо мегӯяд: дигар ҳеҷ яке аз суҳанони Ман ба таъхир нахоҳад афтод, балки каломе ки гуфтаам, ба амал хоҳад омад”, мегӯяд Худованд Худо». Ҳизкиёл 12:21–28.

Аз ҳамаи чархҳои нубувватие, ки дар он таърих дар дохили чархҳои дигари нубувватӣ давр мезананд, як чарх ҳаст, ки Илҳом ба шогирдони нубуввати рӯзҳои охир маълум кардааст, ки ҳамаи чархест, ки тақдирӣ абадии онҳо ба воситаи он ҳал хоҳад шуд. Қоида бар қоида, он чарх ҳамчунин бояд ҳамаи рӯёе бошад, ки Дониёл дид ва ӯро ба сурати Масеҳ дигаргун сохт, зеро он рӯё он чизеро муайян мекунад, ки дар рӯзҳои охир ба сари қавми Худо меояд.

«Худованд ба ман равшан нишон додааст, ки сурати ҳайвон пеш аз баста шудани вақти имтиҳон ташаккул хоҳад ёфт; зеро он барои қавми Худо озмоиши бузург хоҳад буд, ки тавассути он сарнавишти абадии онҳо ҳал карда мешавад. Мавқеи шумо ҷунон омехтаи бесарусомони номувофикист, ки фақат андаке фирефта хоҳанд шуд.

«Дар Ваҳйи 13 ин мавзӯ ба таври ошкоро баён шудааст; [Ваҳйи 13:11–17, иқтибос оварда шудааст].»

«Ин санчишест, ки ҳалқи Худо бояд пеш аз муҳр зада шуданашон онро дошта бошанд. Ҳамаи онҳое, ки вафодории худро ба Худо бо риоя кардани қонуни Ӯ ва бо саркашӣ аз пазируфтани шанбеи сохтаю қалбакӣ исбот карданд, зеро парчами Худованд Худои Яхува қарор хоҳанд гирифт ва мӯҳри Худои зиндари хоҳанд гирифт. Аммо онҳое, ки аз ҳақиқати осмонӣ даст мекашанд ва шанбеи якшанберо мепазиранд, нишони ҳайвонро хоҳанд гирифт». Manuscript Releases, volume 15, 15.

Санчише, ки ҳамчун санчиши сурати ҳайвон муайян карда мешавад, дуҷониба аст. Он ҳамаи санчишест, ки аз донишҷӯи нубувват талаб мекунад рушди сурати ҳайвонро — ки ҳампайвастиҳои калосо ва давлат дар Иёлоти Муттаҳида пеш аз қонуни якшанбегӣ мебошад

— бишиносад. Он ҳамчунин санчишест, ки дар даруни онҳое ки аз ҷониби Дониёл ё онҳое ки гурехтанд намояндагӣ мешаванд, ё сурати ҳайвонро ё сурати Масеҳро ба вучуд меоварад. Чудошавӣ бар он асос меёбад, ки оё он бокирагон, ҷунон ки Дониёл дид, «ин рӯёи бузургро мебинанд», ё аз он рӯё меғурезанд. Калиди дидани рӯёи бузургро калимаи «қалъа» ифода мекунад.

Мо ин омӯзишро дар мақолаи навбатӣ идома хоҳем дод.

«Он фариштаи пурқудрате, ки ба Юҳанно таълим медод, ҷуз Исои Масеҳ шахсияти дигаре набуд. Гузоштани пой ростӣ Ё бар баҳр ва пой чапӣ Ё бар хушкӣ нишон медиҳад, ки Ё дар саҳнаҳои хотимавии ҷидоли бузург бо Шайтон ҷӣ нақшро иҷро мекунад. Ин мавқеъ қудрат ва ҳокимияти олии Ёро бар тамоми замин ифода мекунад. Ин ҷидол аз асре ба аср пурзӯртар ва қатъитар мегардид ва ҳамин тавр идома хоҳад ёфт, то ба саҳнаҳои хотимаӣ, вақте ки амалиёти моҳиронаи қувваҳои зулмот ба авҷи худ хоҳад расид. Шайтон, ки бо одамони шарир муттаҳид шудааст, тамоми ҷаҳон ва калисоҳоро, ки муҳаббати ҳақро қабул намеkunанд, фиреб хоҳад дод. Аммо он фариштаи пурқудрат диққатро талаб мекунад. Ё бо овози баланд нидо мекунад. Ё бояд қудрат ва ҳокимияти овози Худро ба онҳое нишон диҳад, ки бо Шайтон барои муқобилат бо ҳақ муттаҳид шудаанд.»

«Пас аз он ки ин ҳафт раъд овозҳои худро бароварданд, ба Юҳанно, ҳамчунон ки ба Дониёл дар бораи китоби хурд, ҷунин амр дода мешавад: “Он ҷиро, ки ҳафт раъд гуфтаанд, мӯҳр зан”. Инҳо ба воқеаҳои оянда тааллуқ доранд, ки дар навбати худ ошкор хоҳанд шуд. Дониёл дар қуръаи худ дар охири айём хоҳад истод. Юҳанно китоби хурдро кушоданашударо мебинад. Он гоҳ нубувватҳои Дониёл ҷойи муносиби худро дар паёмҳои фариштаи яқум, дуҷум ва сеҷум, ки бояд ба ҷаҳон дода шаванд, меёбанд. Кушода шудани китоби хурд паёме буд вобаста ба вақт.»

«Китобҳои Дониёл ва Ваҳй яканд. Яке нубувват аст, дигаре ваҳй; яке китобест мӯҳршуда, дигаре китобест кушодашуда. Юҳанно асрореро, ки раъдҳо баён карданд, шунид, аммо ба ӯ амр шуд, ки онҳоро нанависад.

«Нуре махсусе, ки ба Юҳанно дода шуда буд ва дар ҳафт раъд баён гардид, тасвири воқеаҳое буд, ки зерин паёмҳои фариштаи яқум ва дуҷум ба вуқӯъ мепайвастанд». The Seventh-day Adventist Bible Commentary, ҷилди 7, 971.